T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

7/12825

Sayı : B.16.0.BHI.0.00.00.00/52721
Konu : Soru Önergesi

10 /04/ 2006

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığı Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığının 14/03/2006 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02/19233 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Sayın Canan ARITMAN'ın 7/12825-19462 Esas No'lu soru önergesinin cevabı ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Atilla KOÇ
Bakan

EK:
Cevap (5 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

İnönü Bulvarı No:5 06100 Emek / ANKARA Tel: (0312)212 83 60 Fax: (0312) 212 02 55
www.kultur.gov.tr E-Mail: basin@kultur.gov.tr

7/12825

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN CANAN ARITMAN'IN 7/12825-19462 ESAS NO'LU YAZILI SORU ÖNERGESİNE İSTİNADEN HAZIRLANAN BAKANLIĞIMIZ CEVABI

SORU 1: Karun hazinelerinin 4 milyon dolar olduğu tespiti neye göre yapılmıştır?

CEVAP 1: ABD'de bulunan eserlerimizi tespit, takip ve dava aşamalarını sürdürmek üzere yetki verilmiş olan Herrick, Feinstein Avukatlık Firması 1987 yılından 1999 yılına kadar ülkemizi temsil etmiş olup, bunlar arasında en önemlileri Karun hazineleri ile Elmalı Sikkelerinin ülkemize getirilmesi davalarıdır. Lidya Eserleri 1993 yılında, Elmalı Sikkeleri davası 1 Şubat 1999 tarihinde uzlaşma suretiyle sona ermiş ve adı geçen avukatlık firmasının faaliyetleri durdurulmuştur. Ücretleri oldukça yüksek olan Herrick Feinstein avukatlık firmasına Lidya eserleri, Elmalı Sikkeleri ve ülkemize kazandırılan diğer eserler ile ilgili 1999 yılına kadar 17.000.000 Dolar ödenmiştir. Bakanlığımız bütçesinin çok üstünde bulunan bu meblağ oldukça zor ödenmiş ve borçlarımız 2004 yılında ödenebilmiştir. Lidya eserleri ile ilgili davaya 2,5 - 3 milyon dolar ödenmiştir. Söz konusu davaların açılmasında amacımız, davanın kazanılması halinde ABD'de bulunan binlerce eserimizin ülkemize iadesinde emsal teşkil etmesiydi. Bu olasılığa karşılık davalar sürüncemede bırakılarak ülkemize daha fazla maddi yük getirmemesi amacıyla uzlaşma suretiyle sonuçlandırılmıştır.

Ancak yurtdışında bulunan diğer eserlerimizin ülkemize iadesi çalışmaları aşağıda da belirtildiği gibi Dışişleri Bakanlığı ve Elçiliklerimiz aracılığı ile bulunan avukatlık firmaları tarafından daha makul fiyatlarla yürütülmektedir.

SORU 2: Bir ülkenin sahip olduğu kültür ve medeniyet birikimlerini geri alması her şeyden önce o ülkenin onur meselesi değil midir? Bir ülkenin onuru para ile ölçülebilir midir?

CEVAP 2: Ülkemizden yasadışı yollarla yurtdışına çıkarılmış eserlerimizin ülkemize iadesi ile ilgili çalışmalarımız; yerli-yabancı basının, yerli - yabancı müzayede kataloglarının, web sayfalarının, yayınların takip edilmesi, ihbarların araştırılması, İçişleri-Dışişleri ve Adalet Bakanlıkları ve uluslararası kuruluşlarla yapılan işbirliği ile gerçekleştirilmektedir.

Ülkemizden yasadışı yollarla yurtdışına kaçırılan Anadolu kökenli eserlerin iadesi amacıyla;

a-Dışişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı İnterpol Dairesi ve yurt dışı temsilciliklerimiz kanalıyla gerekli girişimlerde bulunulmaktadır,

b-Eser kaçak kazılarla bulunup kanunsuz yollarla yurtdışına çıkarılmışsa, 1970 UNESCO Sözleşmesi veya Avrupa Arkeolojik Mirasın Korunması Sözleşmesi ve ikili anlaşmalar ile iadesi sağlanmaya çalışılmakta,

c-Eserin kanunsuz yollarla yurtdışına çıkarıldığının belgelerle ispat edilmesi halinde iadesi talep edilmekte, isteğin kabul edilmemesi halinde (Söz konusu sözleşmelere üye olmayan ve kültür varlığı ticareti yapan ülkeler yapılan iade isteklerini geri çevirmekte ve ülkelerindeki kendi yasalarını öne sürmektedirler) yurtdışında bulunan avukatlık firmaları aracılığıyla davalar açılmaktadır.

Konunun öncelikle; yurtiçindeki kültür varlıklarımızın korunması, bakımlarının yapılması, müzelerimize personel ve donanımın sağlanarak gerekli güvenlik önlemlerinin alınması, değişen koşullara paralel mevzuatımızın güncellenmesi, yurtdışına kaçırılmalarının

önlenmesi şeklinde çözülmesi gerektiği bir gerçektir. Bu anlamda yapılan çalışmaların yanı sıra yurtdışında bulunan eserlerimizin ülkemize iadesi ile ilgili çalışmalar yoğun bir şekilde sürdürülmekte olup aşağıda son dönemde yapılan çalışmalar belirtilmiştir.

SORU 3: Hangi ülkelerde hangi tarihi eserlerimiz vardır? Bakanlığınız döneminde başlatılan geri alma işlemleri bunlardan hangileridir?

ALMANYA

1-Boğazköy Sfenksi:	Berlin Devlet Müzesi, 1917 yılında onarım için gitmiş, iadesi için 1970 UNESCO Sözleşmesi, Kültür Varlıklarının İadesi Komitesi'nin gündemine alındı
2-Bergama-Zeus Sunağı:	Berlin, Pergamon Museum 1868-1878 yıllarında gitmiş,
3-Aphrodisias-İhtiyar Balıkçı Heykeli:	Gövdesi Berlin, Pergamon Museum'da, 1904 yılında gitmiş, baş kısmı bizde,
4-Konya-Beyhekim Camii Mihrabı:	Berlin, Pergamon Museum, 1907 yılında gitmiş,
5-Hacı İbrahim Veli Türbesi sandukası:	Berlin, Doğu Asya ve İslam Sanatları Müzesi, 1906 yılında gitmiş, ülkemizde tespit davası açılmıştır,
6-Troya Eserleri:	Berlin, 1871-1890 yıllarında 480 civarında ziynet eşyası, troya tipi kaplar v.b.,

Almanya'da bulunan eserlerimizin ülkemize iadesine ilişkin girişimlerimiz Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla 1991 yılından beri ikili girişimler ve toplantılar yoluyla sürdürülmektedir. Almanya herhangi bir uluslararası anlaşmaya imza atmadığından eserlerin iadesine olumsuz yaklaştığı, konunun siyasi boyutlarının da göz önüne alınması gerektiği ve Alman tarafının anılan toplantıların sürekli yapılarak kurumsallaşmasına karşı oldukları öğrenilmiştir. Hukuki platformda Almanya kendini haklı addetmektedir, bu ülkelerle mevcut ilişkilerimiz de dikkate alınarak, eserlerin iadesini sağlayacak bir uzlaşma politikasının belirlenmesi gerekmektedir.

7-Kocaeli Müzesi Müdürlüğü fuar alanından çalınan heykel başı:

16.11.2004 tarihinde Münih polisi tarafından yapılan bir operasyonda; Fuat ÜZÜLMEZ'in Münih'de bulunan galerisinde ülkemizden 2002 yılında çalınan heykel başının bulunduğu 26.11.2004 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından bildirilmiştir. Eserin 2002 yılında Kocaeli Müzesi Müdürlüğü fuar alanından çalınan 7 envanter no'lu heykele ait baş olduğu tespit edilmiştir. İnterpol bülteninde yayınlanmış olan eserin ülkemize iadesi ile ilgili gerekli girişimlerin yapılması 2005 yılında istenilmiştir. Eserin en kısa zamanda ülkemize iadesi beklenmektedir.

8-Aydın Dikmen'de ele geçirilen eserler:

Almanya'da yaşayan Aydın Dikmen adlı bir Türk vatandaşının Münih'deki evinde yapılan aramalarda, ele geçen eserler Münih'de görevlendirilen uzmanlarımız tarafından

incelenmiş ve yaklaşık 6.000 eserden 1.100 adedinin Anadolu kökenli olduğu tespit edilmiş ve gerekli girişimlerin yapılması ilgili Bakanlıklardan istenmiştir.

Ancak Aydın Dikmen ile ilgili olarak Konya Cumhuriyet Başsavcılığınca açılan kamu davasında, CMUK'nun 253/4 maddesi gereğince yargılamanın durmasına karar verilmesi nedeniyle Dikmen'e karşı Münih Yüksek Eyalet Mahkemesinde açılan cezai hukuk davasının 16.06.2004'de olumsuz kararla sonuçlanmıştır. Eserlerin ülkemize iadesi amacı ile, adli yardımlaşma çerçevesinde ilgili ülke nezdinde yeniden girişimde bulunulması 2006 yılında İçişleri Dışişleri ve Adalet Bakanlığı'ndan istenmiştir.

9-İzmir Arkeoloji Müzesi Müdürlüğünden Çalınan Afrodit Heykelciği:

19.05.2004 tarihinde İzmir Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü'nden çalınan ve Bakanlığımızca uluslararası İnterpol bülteninde yayınlanması sağlanan Afrodite heykeline benzer bir heykelin Almanya'da yapılan bir operasyonda satılmak istendiğinin öğrenildiği İçişleri Bakanlığı tarafından 14/10/2004 tarihinde bildirilmiştir.

Bakanlığımızca yapılan araştırmalar ve söz konusu eserin fotoğrafının incelenmesi sonucunda İzmir'den çalınan eser olduğu tespit edilmiştir. 18/11/2004 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü Mali Şube ekiplerince yapılan bir operasyonla eser ele geçirilerek İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğüne teslim edilmiştir. Yakalanan şahıslar hakkında dava açılmış olup dava sonucunda eser İzmir Arkeoloji Müzesi Müdürlüğüne teslim edilecektir.

10-İzmir Agora Örenyeri Deposundan Çalınan Mermer Erkek Heykel Başı:

İzmir İli, Agora Örenyeri deposundan 16/02/2004'te çalınan ve Bakanlığımca uluslararası İnterpol bülteninde yayınlanması sağlanan, mermerden sakallı erkek heykeline ait başın Münih Polisi'nce, 16/06/2004 tarihindeki açık artırmaya sunulmak üzereyken Gorny & Mosch Müzayede Evi'nde Almanya İnterpolünce ele geçirildiği bildirilmiş, eserin Fuat Üzülmez isimli şahsa ait Artemis Şirketi tarafından müzayede evine gönderildiği İçişleri Bakanlığı'ndan 22/06/2004 tarihinde öğrenilmiş ve Bakanlığımca 06/12/2004 tarihli ve 31/01/2005 tarihlerinde eserin ülkemize iadesiyle ilgili gerekli girişimlerin başlatılması istenmiştir.

İçişleri Bakanlığı tarafından yetkili savcılığın 265 JS 216339/04 dosya numarasına kayden söz konusu eserin iadesi konusunun çözümlenmesini talep ettiği ve eserin Baviere Adli Polis Ofisi Mühürlü Eşyalar Salonu'na teslim edildiği, henüz karar verilmediği bildirilmiştir. 21/03/2006 tarihinde de bahse konu kültür varlığının ülkemize iadesine ilişkin işlemlerin sonuçlandırılması ve istinabe talebinin gönderilip gönderilmediğinin bildirilmesi talep edilmiştir. Eserin en kısa zamanda ülkemize iadesi beklenmektedir.

RUSYA FEDERASYONU

Troya Eserleri:
1990 yılında Moskova - Pushkin ve St.Petersburg - Hermitage Müzelerinde olduğu öğrenilmiş, ziynet eşyası, troya tipi kaplar v.b.1991 yılından beri eserlerimizin ülkemize iadesine ilişkin girişimlerimiz Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla ikili girişimler yoluyla sürdürülmektedir.

7/12825

ABD

1-Herakles Heykeli:

Alt yarısı Antalya Müzesinde, üst yarısının mülkiyeti Boston Museum of Fine Arts ile Shelby White-Leon Levy adlı koleksiyonerlerin elinde, 1980'den sonra gitmiş, 1993 yılından beri iadesi amacıyla girişimlerimiz sürdürülmüş olup, dava açılması düşünülmektedir.

2-Kumluca Eserleri:

Dumbarton Oaks Müzesi, Antalya Kumluca'da bir kiliseden 1963 yılında gitmiş, dini amaçlı gümüş kaplar, bir kısmı Antalya Müzesinde,Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla girişimlerimiz sürdürülmüştür, bu eserlerle ilgili dava yoluna gidilip gidilemeyeceği ile ilgili araştırma yapılmaktadır.

3-İtalya Tarafından Açılan Dava ve ABD J.Paul Getty Müzesinde bulunan eserlerimiz:

İtalya tarafından California, Malibu kentinde bulunan J.Paul Getty Müzesi eski kuratörü Dr. Marion True aleyhine çalıntı sanat eseri kaçakçılığı yapmak iddiasıyla dava açıldığı yabancı basından öğrenilmiş ve ülkemize de örnek teşkil etmesi açısından 2005 yılında Dışişleri Bakanlığımız aracılığıyla söz konusu davanın takip edilmesi istenmiştir.

Bakanlığımca konu ile ilgili olarak J.Paul Getty Müzesinde Anadolu kökenli eser olup olmadığı konusunda müzenin web sayfasında araştırma yapılmış, saptanan 40 adet Anadolu kökenli olduğu belirtilen eser Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi uzmanlarınca incelenmiş ve eserlerin Anadolu kökenli oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla da ilgili müzenin kataloğunun sağlanması istenmiştir.

DANİMARKA

David's Samling Koleksiyonu:

1-Diyarbakır Müzesi Sfenks Figürini; 1979 yılında gitmiş Diyarbakır Müzesine ait olduğu tespit edilmiş,
2-Akşehir Seydi Mahmut Hayrani Türbesi'ne Ait Sanduka; 1976 yılında gitmiş,
3-Cizre Ulu Camii Kapı Tokmağı: 1969 yılında gitmiş,
4-İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi'nden çalınan Kur'an sayfaları; iki sayfa 1991'de çalındığı tespit edilmiş,

Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla yapılan girişimler sonucunda Danimarka'nın pazar ekonomisi uygulayan bir ülke olduğuna işaretle kültürel varlıkların iadesine ilişkin uluslararası sözleşmelere imza atmadıkları ve "Islamic Art The David Collection" adlı müzenin özel bir müze olduğunu belirtmişlerdir. Buna rağmen Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla girişimlerimiz Eserlerin iadesine yönelik Kopenhag Büyükelçiliği'miz ve Müze yetkilileri arasında görüşmeler şeklinde sürdürülmüştür.

İTALYA

İtalya İnterpolü'nce Ele Geçirilen Yazıt:

İtalya İnterpolü tarafından Galeotti isimli İtalyan vatandaşında bir adet Lidya yazıtının ele geçirildiği 14.11.1997 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından bildirilmiş ve eserin fotoğrafının uzmanlarımızca incelenmesi sonucunda Anadolu kökenli olduğu tespit edilerek ülkemize iadesinin sağlanması için açılan davaya taraf olunmuştur. 02/06/2005 tarihinde Dışişleri Bakanlığı tarafından, eserin iadesi amacıyla başlatılan hukuki sürecin devam ettiği, Prato Sulh Hakimliğine sevk edilen dava ile ilgili herhangi bir karar aşamasına varılamaması nedeniyle dosyanın savcılık tarafından Ceza Mahkemesine sevk edildiği, ayrıca eseri elinde bulunduran Galeotti'nin Prato Mahkemesine eserin yasal sahibi olduğunun tespiti amacıyla yaptığı başvurunun 20 Eylül 2005 tarihine ertelendiği bildirilmiştir.

Söz konusu davada Büyükelçiliğimizi temsil eden Avukat Brachi'nin ceza davası ile ceza davası dışında yürütülecek olan medeni hukuk sürecini takip etmesi istenmiş ve avukatlık temsil masrafları gönderilmiştir.

FRANSA

Ayasofya Camii-II.Selim Türbesi Çinileri (Louvre Müzesi)

Ayasofya Cami Hazinesi'nde bulunan Sultan II. Selim Türbesi'ne ait çinilerin Louvre Müzesi'ne intikal edişi ile ilgili bilgi ve belge araştırması, oluşturulan bir komisyon tarafından yapılmış ve inceleme sonucunda, İstanbul'da Albert Dorigny ismindeki Fransızın, Evkaf nezaretine türbenin eksik çinilerini tamamlamak üzere müracaat ettiği ve sol panodaki hakiki çinileri alarak yerlerine Fransa'da imal ettirdiği taklit çinileri bugünkü panoya koyduğu tespit edilmiştir. Devlet Arşivlerinden Dorigny'nin çinileri yurtdışına götürmesi ile ilgili herhangi bir kayıt olup olmadığı araştırılmakta olup, Dışişleri Bakanlığı'ndan çinilerin hangi yolla Louvre Müzesine intikal ettiğinin öğrenilmesi istenmiştir. Araştırmalar devam etmekte olup gerekirse dava yoluna gidilecektir.

İSVİÇRE

Lidya Eserleri

Paris'de Galerie Blondeel-Deroyan'ın elinde bulunan 13 parça Lidya eserinin 1993 yılında ülkemize iadesi sağlanan Karun Hazinesi'ndeki eserlerin (kaplar, takılar vb.) aynısı olduğu, özellikle küpelerin kalıplarının Uşak Müzesi'nde bulunduğu Dışişleri Bakanlığı'na bildirilmiş ve eserlerin Cenevre'ye gönderildiği öğrenilerek gerekli girişimler Cenevre Başkonsolosluğumuz nezdinde yapılmıştır. Eserlerin iadesi amacıyla dava yoluna gidilebilir.